

❁ شاخهٔ فنی و حرفه‌ای و کاردانش ❁

فانسی تاریخ همه

- ◆ معنی و مفهوم تمامی ابیات و عبارات به صورت درس به درس و سطر به سطر
- ◆ معنی همهٔ واژگان دشوار + واژه‌نامهٔ کتاب
- ◆ پاسخ سؤالات کارگاه درس پژوهی

تهیه و تنظیم:

ولی مسعودی

www.valimasoudi.ir

با تغییرات کلی و ویرایش جدید

شهریور ۱۴۰۲

۰۹۱۱-۱۷۸-۱۷۰۷

به نام خداوند جان و خرد

مقدمه

ویژگی‌های جزوه:

- ۱- تمامی ابیات و عبارات کتاب به صورت درس به درس و سطر به سطر از نظر معنا و مفهوم بررسی و تحلیل شده است.
- ۲- پاسخ سؤالات کارگاه درس پژوهی و درک و دریافت به طور کامل در پایان هر درس آورده شده است.
- ۳- تمامی شعر خوانی‌ها، گنج حکمت‌ها و شعرهای داخل کارگاه درس پژوهی با توضیح کامل آورده شده است.
- ۴- واژگان مهم هر جمله و بیت به صورت کامل با معانی گوناگون به همراه معنی روان بیان شده است. توضیح: علامت * در کنار بعضی واژه‌ها بیانگر این است که این لغات در واژه‌نامه آخر کتاب معنا شده‌اند. این کار موجب ساده کردن امر آموزش در ایام امتحانات خواهد شد.
- ۵- کل متن کتاب درسی فارسی در جزوه آورده شده است.

پاینده باشید.

شهریور ۱۴۰۲

ولی مسعودی

برای تهیه نسخه کامل جزوه
با شماره ۰۹۱۱۷۸۱۷۰۷ تماس بگیرید.

ستایش

لطف خدا

۱- به نام چاشنی بخش زبان‌ها حلاوت سنج معنی در بیان‌ها

معنی: به نام خدایی سخنم را آغاز می‌کنم که نامش سخنان را دلپذیر می‌کند و بر شیرینی و جذابیت معنی سخن می‌افزاید. (نام خدا سبب زیبایی و اثربخشی سخن)

□ * چاشنی بخش: آنچه برای اثربخشی بیشتر کلام به آن اضافه می‌شود. / * حلاوت: شیرینی

۲- بلند آن سر، که او خواهد بلندش نژند آن دل، که او خواهد نژندش

معنی: آن کسی برتر و بزرگ می‌شود که خداوند خواهان سربلندی اوست و آن کسی خوار و زبون می‌شود که خداوند او را خوار و زبون بخوهد. (عزت و ذلت به دست خدا)

□ * نژند: خوار و زبون / سربلند بودن: کنایه از افتخار و بزرگی

۳- در نابسته احسان گشاده‌ست به هر کس آنچه می‌بایست، داده‌ست

معنی: نیکی و بخشش خداوند همیشگی است و به هر کس آنچه لازم بوده، بخشیده‌است. (لطف و بخشندگی بی‌انتهای خدا)

□ احسان: بخشش، نیکویی / گشاده بودن در احسان: کنایه از بخشش و نیکی بسیار

۴- به ترتیبی نهاده وضع عالم که نی یک موی باشد بیش و نی کم

معنی: خداوند، جهان هستی را به شکلی آفریده‌است که ذره‌ای کم یا زیاد نیست. (نظم حاکم بر جهان آفرینش / نظام احسن)

□ نی: نه / یک مو بیش و کم نبودن: کنایه از کامل بودن

۵- اگر لطفش قرین حال گردد همه ادب‌ها اقبال گردد

معنی: اگر لطف و مهربانی خدا با کسی همراه شود، همه بدبختی‌ها به خوشبختی تبدیل می‌شود. (لطف خدا سبب خوشبختی)

□ قرین: همدم، همراه / * ادبار: بدبختی، سیه‌روزی؛ متضاد اقبال / * اقبال: خوشبختی، سعادت

۶- وگر توفیق او یک سو نهد پای نه از تدبیر، کار آید نه از رای

معنی: اگر توفیق و تأیید الهی نباشد، از نیروی تدبیر و اندیشه کاری بر نمی‌آید. (برتری توفیق الهی بر اندیشه و تدبیر)

□ * توفیق: آن است که خداوند، اسباب را موافق خواهش بنده، مهیا کند تا خواهش او به نتیجه برسد؛ سازگار گردانیدن

۷- خرد را گر نبخشد روشنایی بماند تا ابد در تیره‌رایی

معنی: اگر خداوند به عقل انسان آگاهی ندهد و او را هدایت نکند، همیشه در گمراهی خواهد ماند. (لطف خدا سبب روشنایی عقل)

□ * تیره‌رایی: بداندیشی، گمراهی

۸- کمال عقل آن باشد در این راه که گوید نیستم از هیچ آگاه

معنی: بالاترین مرتبه عقل در راه شناخت خداوند آن است که به نادانی خود اعتراف کند. (ناتوانی عقل در شناخت خداوند)

فرهاد و شیرین، وحشی بافقی

نیکی

درس یکم

۱- یکی روبه‌ی دید بی دست‌وپای فروماند در لطف و صنع خدای

معنی: شخصی روباه شل و ناتوانی را دید و از لطف و آفرینش خداوند تعجب کرد. (حیرت از لطف و آفرینش خداوند)
 □ بی دست‌وپا: کنایه از ناتوان / * فروماندن: متحیر شدن

۲- که چون زندگانی به سر می‌برد؟ بدین دست و پای از کجا می‌خورد؟

معنی: زندگی را چگونه می‌گذراند و با این دست و پای ناتوان از کجا غذا تهیه می‌کند؟ (تعجب از روزی‌رسانی)

۳- در این بود درویش شوریده‌رنگ که شیری برآمد، شغالی به چنگ

معنی: درویش آشفته‌حال در این فکر بود که شیری در حالی که شغالی به چنگ داشت، ظاهر شد. (حیرت درویش / صلابت شیر)
 □ * شوریده‌رنگ: آشفته‌حال / * شغال: جانور پستانداری است از تیره سگان که جزو رسته گوشت‌خواران است

۴- شغال نگون بخت را شیر خورد بماند آنچه روباه از آن سیر خورد

معنی: شیر، شغال بیچاره را خورد و روباه نیز از باقی‌مانده شیر، خود را سیر کرد. (شیر، واسطه روزی‌رسانی)
 □ نگون بخت: بدبخت، بیچاره

۵- دگر روز باز اتفاق افتاد که روزی‌رسان قوت روزش بداد

معنی: روز بعد دوباره اتفاقی افتاد و خداوند روزی‌رسان غذای روزانه روباه را به او داد. (روزی‌رسانی خداوند)
 □ اوفتاد: شکل قدیمی افتاد / * قوت: رزق روزانه، خوراک، غذا

۶- یقین، مرد را دیده، بیننده کرد شد و تکیه بر آفریننده کرد

معنی: ایمان قلبی (به قدرت خداوند) به او آگاهی و بصیرت داد. رفت و به خداوند توکل کرد. (بصیرت یافتن از مشاهدات و توکل بر خدا)
 □ شکل مرتب‌شده مصراع اول: یقین، دیده مرد را بیننده کرد / شد: به معنی رفت

۷- کزین پس به کنجی نشینم چو مور که روزی نخوردند پیلان به زور

معنی: که از این پس مانند مورچه در گوشه‌ای می‌نشینم زیرا زورمندان به زور بازوی خود روزی به دست نمی‌آورند. (گوشه‌نشینی و توکل)
 □ مور: نماد ضعف و ناتوانی / پیل (فیل): نماد قدرتمندی

۸- زَنخدان فروربد چندی به جیب که بخشنده، روزی فرستد ز غیب

معنی: مدتی در گوشه‌ای نشست و تلاشی نکرد به این امید که خداوند روزی او را از غیب می‌فرستد. (گوشه‌نشینی و به انتظار روزی نشستن)
 □ * زَنخدان: چانه / * جیب: گریبان، یقه / زَنخدان به جیب فروربدن: کنایه از به فکر فرورفتن، [در اینجا] نشستن و کوشش نکردن / * غیب: پنهان، نهان از چشم؛ عالمی که خداوند، فرشتگان و ... در آن قرار دارند.

۹- نه بیگانه تیمار خوردش نه دوست چو چنگش، رگ و استخوان ماند و پوست

معنی: هیچ‌کس از آشنا و غریبه غمخوارش نشدند و بسیار لاغر و ضعیف شد. (تنهایی و ضعف و لاغری)
 □ تیمار خوردن: غمخواری کردن، دلسوزی کردن / * چنگ: نوعی ساز که سر آن خمیده است و تارها دارد.

۱۰- چو صبرش نماند از ضعیفی و هوش ز دیوار محرابش آمد به گوش:

معنی: وقتی به سبب ضعف و ناتوانی، صبر و هوشی برایش باقی نماند، از عالم غیب این ندا به گوشش رسید: (ضعف و بی‌هوشی)

۱۱- برو شیر درنده باش، ای دَغَل مینداز خود را چو روباه شَل

معنی: ای حيله‌گر، برو مانند شیر درنده باش و تلاش کن و خود را مانند روباه شَل از کار و حرکت نینداز. (دعوت به تلاش / پرهیز از تنبلی)

□ * دَغَل: ناراست، حيله‌گر / * شَل: دست و پای از کار افتاده

۱۲- چنان سعی کن کز تو ماند چو شیر چه باشی چو روبه به وامانده، سیر؟

معنی: آن‌چنان تلاش کن که مانند شیر، چیزی از تو برای دیگران باقی بماند. نه اینکه مانند روباه از باقی‌مانده غذای دیگران سیر شوی.

(پرهیز از ضعف و نیازمندی)

□ وامانده: پس‌مانده، باقی‌مانده

۱۳- بخور تا توانی به بازوی خویش که سعیت بود در ترازوی خویش

معنی: تا می‌توانی از تلاش و توانایی خودت بهره‌مند شو زیرا نتیجه کار و کوشش تو به خودت برمی‌گردد. (به خود متکی بودن)

□ سعی در ترازوی خویش بودن: کنایه از نتیجه کار و تلاش به خود برگشتن

۱۴- بگیر ای جوان، دست درویش پیر نه خود را بیفکن که دستم بگیر

معنی: ای جوان! به فقیر پیر کمک کن و خودت را به ناتوانی نزن که از دیگران کمک بخواهی. (یاری ضعیفان / پرهیز از تنبلی)

□ دست کسی را گرفتن: کنایه از کمک کردن

۱۵- خدا را بر آن بنده بخشایش است که خلق از وجودش در آسایش است

معنی: عفو و بخشش خداوند شامل حال آن بنده‌ای می‌شود که مردم از وجود او در آسایش و راحتی باشند. (بخشایش خدا در گرو

خدمت به خلق)

۱۶- گرم ورزد آن سر، که مغزی در اوست که دون همتانند بی‌مغز و پوست

معنی: انسان دانا اهل بخشش است در حالی که انسان‌های پست و خسیس [که بخشنده نیستند] بی‌عقل و نادان هستند. (بخشش، نشانه

دانایی / پستی، نشانه نادانی)

□ * دون‌همت: کوتاه‌همت، دارای طبع پست و کوتاه‌اندیشه / بی‌مغز و پوست بودن: کنایه از نادانی و بی‌عقلی

۱۷- کسی نیک بیند به هر دو سرای که نیکی رساند به خلقِ خدای

معنی: کسی در دنیا و آخرت نیکی می‌بیند که به دیگران نیکی کند. (نیکی دیدن در دو جهان، نتیجه نیکی به خلق)

□ سرا: خانه، منزلگاه

کارگاه درس پژوهی

۱- معنای واژه‌های مشخص شده را بنویسید.

- * معیار دوستان دغل روز حاجت است / قرضی به رسم تجربه از دوستان طلب
معنی: معیار دوستانِ حيله‌گر، روز نیاز است. برای آزمودنشان از آنها چیزی قرض کن. (دغل: حيله‌گر، فریبکار)
- * صورتِ بی‌صورتِ بی‌حدّ غیب / ز آینه دل تافت بر موسی ز جیب
معنی: جلوه‌ای از حقیقت بی‌منتهای الهی بر دل موسی تابید و از گریبان او می‌درخشید. (جیب: گریبان، یقه)
- * فخری که از وسیلت دون‌همّتی رسد / گر نام و ننگ داری، از آن فخر، عاردار
معنی: افتخاری که با پستی به دست آید، اگر آبرو داری، آن افتخار را موجب شرمساری بدان. (دون‌همّتی: پستی و فرومایگی)

معانی واژه‌ها

۲- برخی واژه‌ها به تنهایی نمی‌توانند خود را بشناسانند و لازم است در جمله یا زنجیره سخن قرار بگیرند؛ مثلاً معنای واژه «ماه» را نمی‌توان دانست، مگر با استفاده از شیوه‌های زیر:

- الف) قرار گرفتن واژه در جمله: ماه، طولانی بود. ماه، تابناک بود.
- ب) توجه به رابطه‌های معنایی (ترادف، تضاد، تضمّن و تناسب): ابر و باد و مه خورشید و فلک در کارند اکنون برای دریافت معانی واژه‌های «دست» و «سیر» با استفاده از دو روش بالا، نمونه‌های مناسب بنویسید.
- دست: الف- قرار دادن واژه در جمله: یک دست لباس نو خریدم (واحد شمارش)
دستم را روی زمین گذاشتم (عضو بدن) / از این دست کار دوست ندارم (نوع)
- ب) توجه به رابطه‌های معنایی: دست و گردن (تناسب) دست و بدن (تضمّن) دست و سرویس (ترادف)
- سیر: الف- قرار دادن واژه در جمله: سیر را هنگام پاییز می‌کارند. (نام گیاه)
سیر مساوی ۷۵ گرم است. (واحد اندازه‌گیری وزن) سیر را غم گرسنه نیست. (متضاد گرسنه)
- ب- توجه به رابطه‌های معنایی:
سیر و بیزار (ترادف) سیر و گرسنه (تضاد) سیر و پیاز (تناسب) سیر و گیاه (تضمّن)

۳- از متن درس، دو کنایه بیابید و مفهوم آنها را بنویسید.

زنخدان در جیب فروبردن: کنایه از به فکر فرورفتن / دست کسی را گرفتن: کنایه از کمک و یاری رساندن به کسی

۴- ارکان تشبیه را در مصراع دوم بیت دوازدهم مشخص کنید.

چه باشی چه روبه به وامانده، سیر؟ تو (ی) در فعل باشی: مشبه / روبه: مشبه به / چو: ادات تشبیه / به وامانده سیر بودن: وجه شبه

۵- معنی و مفهوم بیت سیزدهم را به نثر روان بنویسید.

بخور تا توانی به بازوی خویش که سعیت بود در ترازوی خویش

تا می‌توانی از تلاش و دسترنج خود بهره‌مند شو؛ زیرا نتیجه کار و کوشش تو به خودت برمی‌گردد. (به خود متکی بودن)

۶- درک و دریافت خود را از بیت زیر بنویسید.

یقین، مرد را دیده، بیننده کرد / شد و تکیه بر آفریننده کرد
 یقین درویش به روزی رسانی خداوند، سبب شد که دست از تلاش بکشد و برای کسب روزی به خدا توکل کند.
 (بصیرت یافتن از مشاهدات و توکل)

۷- برای مفهوم هریک از سروده‌های زیر، بیتی مناسب از متن درس بیابید.

* سحر دیدم درخت ارغوانی / کشیده سر به بام خسته جانی
 به گوش ارغوان آهسته گفتم: بهارت / خوش که فکر دیگرانی

معنی ابیات: سحرگاه دیدم که درخت ارغوانی خود را به بام خانه ناتوان و غمگینی رسانده است؛ آهسته به او گفتم: آفرین بر تو که به فکر دیگران هستی.

کسی نیک بیند به هر دو سرای / که نیکی رساند به خلقِ خدای (سفارش به نیکی کردن و خیررسانی به خلق)

* هر که نان از عمل خویش خورد / حاتم طایی نبرد

بخور تا توانی به بازوی خویش / که سعیت بود در ترازوی خویش (به خود متکی بودن در کار و زندگی و نفی تنبلی)

۸- دربارهٔ ارتباط معنایی متن درس و مثل «از تو حرکت، از خدا برکت» توضیح دهید.

در هر دو بر این مفهوم تأکید شده است که خداوند روزی دهنده است؛ البته لازمهٔ کسب روزی این است که انسان از خود تلاش و حرکتی نشان دهد تا خداوند هم به کار او خیر و برکت عطا نماید.

منابع و مأخذ

- ۱) انسانم آرزوست؛ برگزیده غزلیات مولانا، دکتر بهاء‌الدین خرمشاهی، انتشارات نگاه، چاپ اول، ۱۳۸۶
- ۲) بوستان سعدی (سعدی نامه)، غلامحسین یوسفی، انتشارات خوارزمی، چاپ اول، ۱۳۵۹
- ۳) راهنمای معلم فارسی و نگارش (۲)، دفتر تألیف کتاب‌های درسی عمومی و متوسطه نظری، چاپ اول، ۱۳۹۶
- ۴) فارسی یازدهم (سیر تا پیاز)، نعمت‌الله بوالحسنی، دکتر سید علی مرتضوی، خدایار قربانی، مرتضی بوالحسنی، انتشارات گاج، چاپ بیست و نهم، ۱۴۰۲
- ۵) فارسی یازدهم، حمید طالب‌تبار، انتشارات مبتکران- پیشروان، چاپ هفدهم، ۱۳۹۹
- ۶) فارسی یازدهم، فنی و حرفه‌ای و کار دانش، جواد امیرسالاری، انتشارات نگاه نو، چاپ سوم، ۱۳۹۸
- ۷) ماجراهای من و درس‌ام، فارسی (۲) پایه یازدهم، مجتبی احمدوند، انتشارات خیلی سبز، چاپ سی‌ام، ۱۴۰۱
- ۸) گزیده غزلیات شمس، دکتر سیروس شمیسا، نشر قطره، ویرایش سوم، ۱۳۸۵
- ۹) گزیده غزلیات شمس، مولانا جلال‌الدین بلخی، دکتر محمدرضا شفیعی کدکنی، انتشارات امیر کبیر، چاپ بیست و چهارم، ۱۳۹۳
- ۱۰) گلستان سعدی، دکتر حسن انوری، انتشارات دانشگاه پیام نور، چاپ اول، ۱۳۸۷
- ۱۱) گلستان سعدی، تصحیح و توضیح دکتر غلامحسین یوسفی، انتشارات خوارزمی، چاپ اول، ۱۳۶۸
- ۱۲) نامه باستان، جلد ۱، دکتر میرجلال‌الدین کزازی، انتشارات سمت، چاپ هفتم، ۱۳۹۲

شاخه فنی و حرفه‌ای و کار دانش

فاز سوم فارسی

- معنی و مفهوم تمامی ابیات و عبارات به صورت درس به درس و سطر به سطر
- معنی همه واژگان دشوار + واژه نامه کتاب
- پاسخ سوالات کارگاه درس پژوهی

با تغییرات کلی و ویرایش جدید
شهریور ۱۴۰۲
تهیه و تنظیم: ولی مسعودی
www.valimasoudi.ir ۰۹۱۱-۱۷۸-۱۷۰۷

دوازدهم فارسی

رشته‌های: ریاضی - تجربی - انسانی - معارف

- بررسی کامل قلمرو زبانی، ادبی و فکری تمامی ابیات و عبارات به صورت درس به درس و سطر به سطر
- معنی ساده و روان شعر و نثر
- معنی همه واژگان دشوار + واژه نامه کتاب
- پاسخ سوالات کارگاه متن پژوهی
- سوالات امتحان نهایی خرداد ۱۴۰۲ همراه با پاسخنامه تشریحی
- نمونه سوالات امتحانات نهایی به صورت درس به درس همراه با پاسخنامه تشریحی

با تغییرات کلی و ویرایش جدید
شهریور ۱۴۰۲
تهیه و تنظیم: ولی مسعودی
www.valimasoudi.ir ۰۹۱۱-۱۷۸-۱۷۰۷

شاخه فنی و حرفه‌ای و کار دانش

فاز دوم فارسی

- معنی و مفهوم تمامی ابیات و عبارات به صورت درس به درس و سطر به سطر
- معنی همه واژگان دشوار + واژه نامه کتاب
- پاسخ سوالات کارگاه درس پژوهی

با تغییرات کلی و ویرایش جدید
شهریور ۱۴۰۲
تهیه و تنظیم: ولی مسعودی
www.valimasoudi.ir ۰۹۱۱-۱۷۸-۱۷۰۷

باز دهم فارسی

رشته‌های: ریاضی - تجربی - انسانی - معارف

- بررسی کامل قلمرو زبانی، ادبی و فکری تمامی ابیات و عبارات به صورت درس به درس و سطر به سطر
- معنی ساده و روان شعر و نثر
- معنی همه واژگان دشوار + واژه نامه کتاب
- پاسخ سوالات کارگاه متن پژوهی

با تغییرات کلی و ویرایش جدید
شهریور ۱۴۰۲
تهیه و تنظیم: ولی مسعودی
www.valimasoudi.ir ۰۹۱۱-۱۷۸-۱۷۰۷

شاخه فنی و حرفه‌ای و کار دانش

فاز یکم فارسی

- معنی و مفهوم تمامی ابیات و عبارات به صورت درس به درس و سطر به سطر
- معنی همه واژگان دشوار + واژه نامه کتاب
- پاسخ سوالات کارگاه درس پژوهی

با تغییرات کلی و ویرایش جدید
شهریور ۱۴۰۲
تهیه و تنظیم: ولی مسعودی
www.valimasoudi.ir ۰۹۱۱-۱۷۸-۱۷۰۷

دهم فارسی

رشته‌های: ریاضی - تجربی - انسانی - معارف

- بررسی کامل قلمرو زبانی، ادبی و فکری تمامی ابیات و عبارات به صورت درس به درس و سطر به سطر
- معنی ساده و روان شعر و نثر
- معنی همه واژگان دشوار + واژه نامه کتاب
- پاسخ سوالات کارگاه متن پژوهی
- نمونه سوالات هماهنگ کشوری به صورت درس به درس همراه با پاسخنامه تشریحی
- سوالات هماهنگ کشوری خرداد ۱۴۰۲ همراه با پاسخنامه تشریحی

با تغییرات کلی و ویرایش جدید
شهریور ۱۴۰۲
تهیه و تنظیم: ولی مسعودی
www.valimasoudi.ir ۰۹۱۱-۱۷۸-۱۷۰۷